

Lausunto valtiovarainministeriölle
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
Asia: **VN/24054/2023**

KULTTUURIALALLA PELÄTÄÄN KONKURSEJA

Tiivistelmä: ALV-kantojen nosto koskee kaikkia pääsylipullisia tapahtumia, elokuvateattereita, musiikkia, teatteria ja kirjamyyntiä. Se iskee kulutukseen, joka on vasta toipunut koronasta. Alalla pelätään lukutaidon heikkenemistä, kilpailuja ja toimijoiden lakkauttamisia, jotka johtuvat kulttuurialaa kurittavien päätösten yhteisvaikutuksista.

Vaikutuksista valtiontalouteen: Hallituksen esityksessä arvioidaan, että kulttuurin ja kirjallisuuden aloilta saatavat verotuotot valtiolle kasvavat 69 miljoonaa euroa. Se on hyvin lähellä sitä summaa, jonka valtio myös on leikkaamassa OKM:stä. Yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun 5 miljoonan euron leikkauksen lisäksi on OKM:n valtionavutuksiin jyvitetty vuodelle -25 75 miljoonaa euroa leikkauksia ja vuodelle -26 samoin 75 miljoonaa euroa valtionavustusleikkauksia. Kulttuuritalouden kokonaisuuteen osuva alenema tulee olemaan vielä suurempi, sillä kuten valtiovarainvaliokunta on todennut, valtion rahoitus kulttuurille on luonteeltaan vivuttavaa, joten leikkaukset kertautuvat yksityisen rahoituksen ja kuntien rahoituksen vastaavana vähentymisenä. Kulttuuriala kokonaisuudessaan on ajautumassa vuodesta -25 alkaen vapaaseen pudotukseen, jolla on negatiivinen vaikutus valtiontalouteen.

Kulttuuri on keskisuuri, työllistävä ala, johon OECD suosittelee jäsenvaltioitaan investoimaan. Luovien alojen osuus BKT:sta on Suomessa verrokkimaita alhaisempi, joten pikemminkin alan kasvua olisi syytä tukea kuin näivettää.

Vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen: HE-luonnoksessa arvioidaan, ettei esityksellä ole merkittäviä vaikutuksia hyvinvointiin ja terveyteen. Leikkausten ja veronkorotusten yhteisvaikutus tulee tarkoittamaan sitä, että tarjolla on jatkossa kulttuuria vähemmän, osalla alueista ei juuri lainkaan, ja se on hinnaltaan harvojen saavutettavissa. Tällä on mittavia vaikutuksia hyvinvointiin ja terveyteen. THL mittaa TEAvisarilla kuntien hyvinvointia ja terveyttä edistävää kulttuuritoimintaa, joka näyttää jo nyt alueellista eriarvoisuutta. WHO suosittelee käyttämään kulttuuria hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Kirjallisuudesta:

Kirjan ALV-kannan nousu aiheuttaa haittaa liiketoiminnalle ja vaarantaa kansallisen lukutaitotyön. Innostavien ja lukijaa puhuttelevien kirjasisältöjen olemassaolo on yksi tärkeimpiä lukutaitoon ja -intoon vaikuttavia asioita. Viimeisimpien Pisa-tulosten mukaan nuorten lukutaidon taso Suomessa on laskenut huomattavasti. Kirjojen läsnäolo nuorten arjessa korreloi sekä lukutaidon että matemaattisten taitojen kanssa. Lukemisen mahdollistamisella on keskeinen merkitys osaamiselle,

sivistykselle, demokratialle sekä näinä aikoina niin tärkeälle resilienssille epäasiallista vaikuttamista vastaan.

Suomi siirtyy Euroopan maiden vertailussa lukemisen superverottajien joukkoon. Euroopassa kirjan arvonlisäveroprosentti on keskimäärin kuusi, ja esimerkiksi Isossa-Britanniassa ja Norjassa kirjoja ei veroteta lainkaan.

Elokuvateattereista:

Uskomme, että varsinaisia lipunhintoja ei nosteta, mutta koska alv nousee 40 % se tulee se vaikuttamaan pääsylippujen ulosmyyntihintaan, eli verollisen pääsylipun hinta tulee kohoamaan.

Valitettavasti nousevat kuluttajahinnat voivat vähentää kulttuuripalvelujen ostamista, mikä tarkoittaa pahimmillaan asiakasmäärien vähenemistä eli kulttuurin kuluttaminen vähenee. Korona-ajat tyhjänsivät tehokkaasti elokuvateattereiden puskurivarat ja mikäli asiakasmäärät vähenevät, se tulee hidastamaan tulevia investointeja ja heikentää elokuvateattereiden taloutta.

Elokuvateattereiden osalta ongelmana on myös makeisveron ja virvoitusjuomaveron nostaminen. Kun oheistuotteet kallistuvat, niiden myynti vähenee ja elokuvateattereiden investointien kuoletus hidastuu.

Musiikkitapahtumista:

Suunnitelma pääsylippujen arvonlisäveron korotuksesta asettaa jälleen uusia taloudellisia ja toiminnallisia haasteita elävän musiikin alalle, joka vasta vuonna 2023 pääsi tekemään ensimmäisen täyden toimintavuotensa koronan jälkeen. Mahdollinen veronkorotus tulee vaikuttamaan negatiivisesti pandemiasta toipuvan elävän musiikin alan kasvun edellytyksiin. Se heikentäisi musiikkitapahtumien kysyntää ja musiikkitapahtumien kävijöiden ostovoimaa.

Pääsylippujen veronkorotus kaventaisi kotimaisen musiikin tarjontaa, artistien ja yhtyeiden esiintymismahdollisuuksia ja ammattimaisesti konserttitoimintaa järjestävien yritysten toiminnan edellytyksiä.

Lisäksi kysynnän heikentyessä veronkorotus vaikuttaisi kielteisesti myös tapahtumien oheispalveluihin: matkailuun, majoituspalveluihin ja ravintoloihin. Veronkorotus haastaa myös kansainvälisten artistien saatavuutta, jos pääsylippujen kuluttajahinnat nousevat kestävämmälle tasolle ja konserttituotannon tekeminen juuri Suomessa muuttuu kannattamattomaksi.

Taidefestivaalit:

ALV:n korotus merkitsee huomattavaa lisäongelmaa niille taide- ja kulttuurifestivaaleille, jotka ovat ALV:n piirissä. Ala ei ole vielä täysin toipunut pandemiasta, ja lisärasitteena on huomattava kustannusten nousu niin taiteilijakiinnitysten kuin palveluketjun suhteen. Yleinen taloudellinen epävarmuus ja pandemian jälkeinen yleisökäyttäytymisen muutos luovat omat ongelmansa,

puhumattakaan siitä, että samanaikaisesti festivaalien valtiontukia ollaan leikkaamassa. Jos näiden haasteiden lisäksi korotetaan pääsylippujen arvonlisäverotusta, ajaudutaan tilanteeseen, jossa festivaaleja joudutaan lakkauttamaan ja konkursseltakaan ei vältytä.

Teatterialalla:

Teatterialalla lipputulot ovat toimijasta riippuen 20-60 % tuloista. Lipputulosten lisäksi teatterit saavat tukea valtiolta ja kunnilta. Kun kulttuurin julkiseen tukeen uhkaa kohdistua huomattavia leikkauksia vuosina 2025-2026 kehysriippäätösten myötä, tulisi teattereiden painottaa tulonsa yhä enemmän lipputuloksi. Samaan aikaan lippuihin kohdistuva ALV:n korotus tekee tämän kuitenkin mahdottomaksi: teattereiden on nostettava lipunhintojaan korotuksen vuoksi, eikä se tue tavoitetta omien tulojen kasvattamiseen.

Teattereiden katsojaluvut eivät ole vielä palautuneet koronaa edeltävälle tasolle, koska inflaatio on vaikuttanut siihen, kuinka usein ihmisillä on varaa käydä teatterissa. Tässä tilanteessa valtion tulisi pikemminkin verokannustimilla tukea sitä, että lipunhinnat voitaisiin jatkossakin pitää saavutettavalla tasolla, mahdollisista leikkauksista ja kustannusten kasvusta huolimatta.

Helsingissä 3.7.24

Rosa Meriläinen

pääsihteeri

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry